GUNNAR EKELÖF

Tavshedens oplæser

Jnl 23.1.64

DET diskuteres undertiden, om digterne selv skal læse deres vers op. Nogle kan, andre kan ikke, svarer man som regel. Det er sandt nok. Gunnar Ekelöf er en elendig oplæser. Han kan ikke et eneste kunstgreb. Stemmen er klangløs. Han ville blive kasseret af enhver komité af recitatricer. Han har indtalt nogle digte paa en af Bonniers författerskivor. Har man hørt dem, glemmer man det ikke. Digt og stemme er uadskillelige.

Stemmen kommer som fra et fjernt sted i rummet, lavmælt som var han ganske nær. En tavshed der har fundet ord. Saadanne paradokser fristes man til at flette lange guirlander af, naar man skal skrive om Ekelöfs dialektiske poesi.

Som snefnuggenes leg derude
og luernes i arnen
har livets leg sin mening
i meningsløshed.

siger stemmen paa pladen. »Jeg skriver til dig fra et fjernt land«, siger han i en af sine sidste digtsamlinger. Den sidstudkomne er i øvrigt den første — idet han 30 aar efter genudsendte debutbogen fra 1932 *Sent paa jorden*, nu med et appendix af ellers uudgivne tekster fra dengang, da den svenske modernisme brød igennem. Han er vendt tilbage til sit udspring, hvad der er karakteristisk for hele hans kunstopfattelse; en kompliceret filosofisk digter med drift mod den yderste forenkling. »For den indre læser / digter jeg / for den del af mig / som har del i andre«.

Tänkare, upplevare, nej
men eftertänkare, företänkare
återupplevare, vidarebefordrare
av tankar känslor:
Bindestreck och som sådan
överindividuell

hedder det i *Opus incertum* fra 1959. Det kunne lyde som en hel surrealistisk erklæring, og det er ikke helt galt at nævne ordet.

Han præsenterede i 1933 »fransk surrealisme« i Sverige i et lille bind oversættelser — som i øvrigt ogsaa nu er genudsendt — med et indviet forord, og da fik han efter alt at dømme en slags betydning ogsaa for dansk poesi gennem Gustaf Munch-Petersen, som stod i kontakt med den samtidige svenske gruppe digtere *5 unga* og maa have læst bogen; man ser ligesom en refleks af den i hans forord til *mod jerusalem*.

Ekelöf har maaske ikke saa stort et publikum i Danmark, men *digterne* kender ham. Saa vidt jeg ved blev han første gang introduceret i Danmark af Ole Sarvig i begyndelsen af 40'rne i tidsskriftet Helhesten. De har »sent paa jorden«-stemningen tilfælles. Et udvalg af hans essays er oversat til dansk i Hasselbalchs kulturbibliotek af Jens Lund Andersen, hos hvem hans store Samothrake-digt klinger igennem. Adskillige af 40'rnes og 50'rnes poeter har studeret ham. Det kan kendes mange steder, men paavirkninger er i sig selv ligegyldige, de er derimod vidnesbyrd om hans lydløse nærvær i nordisk poesi, om hans aktualitet.

I 1955 udgav han bogen med den mærkelige titel *Strountes*, en forvansket (forfransket?) form af svensk »strunt«. En slags antipoesi, en stilfærdig grotesk leg med ord og deres hemmelige forbindelser, en helhedssøgen gennem splittelse, som en genklang af en linje i det første digt i den første bog: »børnene leger tyst med ord paa gulvet«.

Han er en lærd poet, sidder inde med de særeste kundskaber og har i *En Mölna Elegi* (udg. 1960) sat sin melankolske verdensopfattelse et monument af svær tilgængelighed, der gør Eliot og Pound til barnemad i sammenligning. Den første har han oversat til svensk. Der er tale om et valgslægtskab. Hvem der ellers kan komme paa tale i saa henseende, kan man finde i de fintmærkende gendigtninger han har samlet i bindet *Valfrändskaper* (1960) og i *Hundra år modern fransk dikt*, som rækker fra Baudelaire til surrealismen.

Lægger man saaledes vægt paa hans indgaaende kendskab til andre, maa man huske forudsætningen: en stor selvstændighed:

For hvem som helst vil jeg skrive
om hvad som helst
om vinden som vandrer
om regnen, om jorden

Den værdi som findes i sandheden
findes dog aldrig uden den
omvendte værdi.
Hverken vind, vandrer eller jord

O disse hovmodige poeter!
Eller disse ydmyge! ...

For som han har sagt, det er ikke kunstværket man gør. Det er sig selv.

T. B.

blommorna sover

blommorna sover i fönstret och lampan stirrar ljus
och fönstret stirrar tanklöst ut i mörkret utanför
tavlorna visar själlöst sitt anförtrodda innehåll
och flugorna står stilla på väggarna och tänker

blommorna lutar sig mot natten och lampan spinner ljus
i hörnet spinner katten yllegarn at sova med
på spisen snarkar kaffepannan då och då med välbehag
och barnen leker tyst med ord på golvet

det vita dukade bordet väntar på någon
vars steg aldrig kommer uppför trappan

ett tåg som genomborrar tystnaden i fjärran
avslöjar inte tingens hemlighet
men ödet räknar klockans slag med decimaler

Gunnar Ekelöf